

rum Raderum, qui accuratè aliorum existimationes refert. Illorum mens arridet putantum lineam divitem appellari lineam seu filum contextum è margariis, & gemmis. Nec longè dissimilis est eorum opinatio, qui lineam divitem exponunt perpetuan seriem donorum. Unde illis verbis significare voluisse Poëtam aiunt; in ludis Circensisbus, & Amphitheatralibus non cessasse lineam divitem, id est, magnam vim opum effusam à Stella in spectatores, & gladiatores, venatores, aurigatores, aliosque ludiones, nec id semel, sed dum durarent ludi. Hinc videtur lucem accipere illud Ps. 18. Celi enarrant gloriam Dei, &c. In omnem terram exivit sonus eorum. Hebraicè pro sonus, est cau, id est, linea eorum. Ut commendetur (ni me fallo) effusio donorum, ac munerum à cælis toti orbi profucentum perpetua temporis serie. Ait ergo Oseas: Dabo vallem Achor ad filium spei; id est, dabo meis fidelibus tribulationes, afflictiones; constituant eos in valle Achor, id est, in loco flammaturum, lapidum, cruciatum, tormentorum, ac necis immanissimæ. Quid verò inde? Præstò illis aderit linea dives, linea margaritarum, & gemmarum; magna vis opum spiritualium, perperaque immensarum largitionum series; quam præ se fera spesi virtutis tantoperè erecta in Martyribus. Spes enim hæc, linea dives est, cum in possessionem regni celestis animam quodammodo introducat, ut loquitur S. Lau. Juli. de Specie. 2. Inde David Ps. 3. Spera in Domino, & fac bonitatem: & pasceris in divitiis ejus. Vide si de hac linea divite, seu filo margaritarum, & caelestium largitionum in Martyribus effusarum verè Christi spectatores, gladiatores, & athletas, sermo fit Cantico. 1. 9. Pulchrae sunt genæ tue sicut turturis. Collum tuum sicut monilia. Murenas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. Etenim Ecclesiæ genæ, seu maxillæ sunt Martyres illius, ut multi observant ex Patribus. Iste modi genæ dicuntur pulchrae sicut turturis. Pro turturis, ponitur Hebraea vox thor, vel in plurali thorum; quæ docti Hebrei putant propriè significari lineam unionum, lineamenta, seu fila margaritarum; vel lapillos preciosos filo aureo colligatos. Unde versetas: Pulchrae sunt genæ tue in linea margaritarum; vel sicut linea unionum. En tibi lineam divitem, dona, munera, missilia Dei, varias Spiritus S. divitias in Martyribus effusas uberum. Ut verò rursus innuat, lineam hanc divitem esse Martyrum propriam, in ea plagulae quedam purpureæ resplendent. Unde tunc ex Hebreo, tunc ex Lxx. transferas: Lineam unionum auream facimus tibi cum stigmatibus, punctibus, cicatricibus. Quod ad Martyres refert Philo Carpathius. Nec lineam hanc divitem aliam esse reor, quæ linea spesi, quæ veluti catena innedituntur, aut quasi filo aureo colligant immensæ Dei largitiones, eò pleniores, quæ inter tormenta & cruciatum, magis surigitur ad æternam felicitatem spes.

Martyres ad spesi filo bombycum ducuntur.

769 Habeo adhuc quid proponam pro hoc spesi filo. Existimasset egregia SS. Martyrum opera, ea præfertim quæ in generosa perpassione resplendent, esse ad instar frondium, quibus ipsi veluti bombyces exstachu-

Celi linea
dives.

Ps. 18. 1.

Martyrum
spes opulen-
tissima.

S. Justin.

Ps. 36. 3.

Can. 1. 93

Spes linea
margarita-
rum dives.

rati (non enim novum saturari opprobrit, Threno. 3. 30.) fila spesi multiplicia ex ore Thre. 3. 30. ducunt suo. Esse hoc videtur, quod Prov. 14. 14. dicitur de Justo: *Vitis suis replebitur fultus: & super eum erit vir bonus.* Cætanus ex Hebreo effert posterius hemisphærium: *de foliis suis vir bonus*, videlicet saturabitur. Appellat utique *folia* ad saturatatem ipsa Sanctorum opera: qui quæ plus hinc foliis reficiuntur, eo longius, & numerosius trahunt spesi filum, quoad usque, bombycis ad instar, divina quadam transmutatione transeant ad gloriam. De quo vide S. Basili. Homilia 8. in Hexaemeron, S. Ambro. lib. 5. in Hexa. c. 23.

C A P. XI.

Spes Christiana qualem, quantumque Martyribus ingerat fortitudinem ad subeunda adversa queque generose.

770 **R**em expendo diligenter cum magno Vate Isaia, qui c. 40. prædicens mirabilem Gentium conversionem, verum Dei cultum, & Ecclesiæ Christianæ persecutiones, ita fatur v. 30. & 31. Deficient pueri, & laborabunt; & juvenes infirmitate cadent. Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas sicut aquila, currunt, & non laborabunt; ambulabunt & non deficient. Senſus est: pueri, & juvenes vegeti, & robusti labore fauigabuntur, infirmitate frangentur, & cadent; tametí illis ad firmatatem, & robur quotidie aetas adolescat: id enim imbecillitas humanae naturæ præ se fert. Ast longè est potentior, & robustior spes in Deo collocata: qui enim spem suam in divino Numine figunt, etiam si puri sint, & puellæ omni robore desituant; etiam si infirmi, & languiſi, debiles, & penè collapsi, magnam illis spes ipsa ingeret fortitudinem; confirmabuntur quotidię magis, & in senili aut infantili corpore vires aient, & spiritus plusquam juveniles: pennas subministrabit spes, quibus in sublime ferantur: celerrimè ambulabunt, & current absque ullo labore, & fatigatione, inter labores, & fatigations, aerumnas, & cruciata omnia pro Christo suscepit. Procopius Gazeus, Theodor. S. Cyrius. Leo a Castro, Oleaster, & alii commendari hic putant signatum Martyrum spem, à qua robur illis, & fortitudo eximia ac penè incredibilis ad martyrum subeundum. Audi unum Procopium: *Proco-
Gaz.*

Inniuitur verò & iis etiam, qui sunt in flore etatis, virium imbecillitatem per morbos. Cumque saevientibus adversariis, Deum in Martyris, & persecutionibus expectant, quantumvis in hac vita infirmiores fiant, earum rerum mutatione mox beatentur, ut liberi in cælum evolent. Spes ergo Christianæ tantoperè in Martyribus vivida, & efflorescenti, alaci & robustiæ tribuenda quidem firmitas maxima, & robur eximum.

771 Ut verò hæc luculentiora fiant, membratum Isaiae verba discutere, pretrum erit operæ. Primò, *Qui sperant in Domino* Forerius, *mutabunt fortitudinem*. Forerius vertit, *Qui intenti expectant Jébovah, commutabunt virtutem.* Et docte observat, verbum Hebraicum *cavah*, quod pro sperant, est, pro-

priè

Martyres in
Deum in-
tentissimi,
ut Geome-
tra. 1

priè significare totos à Deo pendere, & dum adversis premuntur, in illum habere fixos animos. Imò putat propriam significationem illius verbi esse, *Lineas ducere in-
tentia oculorum acie*: quod est propriè perspectivæ, & geometriæ. Hinc, quia qui aliquid expectant magno anima desiderio, similes sunt mensuris geometricis, quod animum intentum habeant in rem, tempora, locaque mensurantes, &c. transfertur ad eam animi applicationem significandam. Et enim talis tanquam fuit Martyrum spes; quæ idcirco (ut capite ante lapsu latè di- xi) appellatur linea, five funiculus. Quod per illam SS. Martyres inter tormenta, & cruciatus, in Deum omni animi studio, conatu, & cognitione intenti erant; avidè & anxiè illum expectantes; sollicitè, vehementerque desiderantes: imò tanquam sapientissimi Geometræ animum intentum habebant in rem, tempora, locaque commensurantes.

772 Martyres igitur sic omnem suam spem in Deo collocantes mutabant fortitudinem. Hebraicè *calaph*, quod significat innovare, instaurare, integrare, virescere; ut patet ex aliis sacræ Scripturæ testimoniis. Inde *chaliphon* pro vestibus mutatorius, vel optimis. Judi. 14. 4. Reg. 5. Itaque efferas Isaia verba: *Sperantes in Domino innovabunt, instaurabunt, integrabunt vires suas.* Eorum robur virescet ad instar arboris, mutabunt fortitudinem; id est novam sibi induent fortitudinem quasi mutatorias, & optimas vestes, deposita naturæ imbecillitate, & laetitudine veteri. Praeclera Ecclesiæ promissio (ait Oleaster) quod quantumcunque incedat, & currat per ignem, aquam, & alias hujus vitæ tribulationes, non solùm non deficiet, sed robustior in eis fiet; quemadmodum re vera accidit. Producti duos in medium testes. Paulum 2. ad Corin. 12. *Cum infirmior tunc potens sum.* Et S. Vincentium Martyrem præclarissimum, qui Daciano Tyranno dicebat: *Age jam, & toto malignitatem spiritu debackare. Videbis me virtute plus posse dum torqueor,* quæ possit ipse, qui torqueat. Sic etiam reliqui Ecclesiæ Martyres sperantes in Domino assument pennas ut Aquila. LXX. vertunt assument alas sicut aquila. Forerius, enascensur alæ velut aquilarum. S. Hilarius in Ps. 138. *pennigerabunt sicut aquila.* Has utique pennas subministrat Martyribus spes ipsa, quæ in Deum feruntur perpeti volatu; atque illum unum, tanquam justitiae solem, inconvenientibus oculis, & intuitu perspicacissimo avidissime spectant, & expectant. Ut enim eleganter S. Chrysostom. Serm. de Fide, Spe, & Charitate: *Spes est promissa gloriæ devota intentio, Sanctorum destinata sublimitas (en perpetuum volatum) Spes est cognitio fidei (ecce oculorum aciem) credulitatis propinquitas.* Consonat Isaiae Rex Cantor Ps. 67. 14. *Si dormiatis inter medios cleros, penne columba deargentata.* Ubi vox cleros significat terminos possessionum, aut fortium. Ex Hebreo vertas: *inter medios lebates, vel tripedes, seu ollas:* id est, inter præsentissima pericula, & vitæ discrimina, inter medias crues (ut expliq. Genebrardus, & alii) quomodo tres pueri Dani. 3. & Martyres divinissimi. Ruinus, & S. August. interpretantur, *inter S. Augusti medias*

Mutarunt
propriam
fortitudi-
nem in di-
vinam.
Job. 6. 13

S. Justin.

Martyrum spe. *Hec virtus hominem facit fortē.* Qui enim in Domino confidunt mutant fortitudinem, siquidem propriam fortitudinem mutant in dicinam. Felix ista mutatio, dum ei de suis diffidunt, divinum eis adjutorium preparatum est. Nihil enim tam omnipotentiam Dei clarorem reddit, quam quod omnipotens reddit iis, qui in se sperant. Quid hac communione felicius? Quid divina fortitudine fortius? Induunt sibi per spem in Deo Martyres illam eandem fortitudinem, quam sibi divinum Numen dicitur induisse Psalm. 92. 1. *Induit Dominus fortitudinem, & præcinxit se.* Fortitudo haec dici quodammodo potest mutatoria Martyrum vestis, stola gloria; nova, & optima roboris eximii arma pro fractis & retusis commutata. Subinde illustrior apparet divina omnipotentia omnipotentes redens Martyres ipsos. Ita luculentur loquitor S. Bernar. Ser. 85. in Cantica premens illud Apostoli ad Philip. 4. 13. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Græca, & Syriaca addunt, in Christo. Bernardus vero: S. Bernar. *Quid ni omnia possibilia sint imitenti super eum, qui omnia potest?* Quantæ fiducia vox! omnia possum in eo, qui me confortat. Nihil omnipotentiam Verbi clarorem reddit, quam quod omnipotentes facit omnes, qui in se sperant. Sanè, dum Martyres spem omnem suam in solo Deo reponunt, illum summoperè, ut par erat, honorabant; divinam ejus omnipotentiam, & fortitudinem profitebantur usque ad mortis dispendium. Inde factum, ut ad mensuram spesi se Dei in illos omnipotentia, & fortitudo diffunderent: cumque spes tanta esset, ut in nullo alio, præter Deum, sperarent, ac proinde infinita vocetur à S. Cyrillo Alexandrino capite ante lapsu, relato; videntur certè divina omnipotentia, & fortitudo in Martyres quasi sine mensura se diffundisse; ut sic & divina pollere fortitudine dicantur ad adversa quæque facilè superanda, & omnipotentes prædicentur ad quævis mirabilia perpetranda. Cujus rei multa extant in SS. Martyrum actis exempla.

774 Secundò, qui sperant in Domino assument pennas ut Aquila. LXX. vertunt assument alas sicut aquila. Forerius, enascensur alæ velut aquilarum. S. Hilarius in Ps. 138. *pennigerabunt sicut aquila.* Has utique pennas subministrat Martyribus spes ipsa, quæ in Deum feruntur perpeti volatu; atque illum unum, tanquam justitiae solem, inconvenientibus oculis, & intuitu perspicacissimo avidissime spectant, & expectant. Ut enim eleganter S. Chrysostom. Serm. de Fide, Spe, & Charitate: *Spes est promissa gloriæ devota intentio, Sanctorum destinata sublimitas (en perpetuum volatum) Spes est cognitio fidei (ecce oculorum aciem) credulitatis propinquitas.* Consonat Isaiae Rex Cantor Ps. 67. 14. *Si dormiatis inter medios cleros, penne columba deargentata.* Ubi vox cleros significat terminos possessionum, aut fortium. Ex Hebreo vertas: *inter medios lebates, vel tripedes, seu ollas:* id est, inter præsentissima pericula, & vitæ discrimina, inter medias crues (ut expliq. Genebrardus, & alii) quomodo tres pueri Dani. 3. & Martyres divinissimi. Ruinus, & S. August. interpretantur, *inter S. Augusti medias*

S. Cypri.

Mutarunt
propriam
fortitudi-
nem in di-
vinam.
Job. 6. 13

S. Justin.

773 Sed enim verò, cum mutare, vel commutare propriè sit, rem unam pro alia dari; rogo, pro qua fortitudine suam Martyres commutarent fortitudinem, vel potius imbecillitatem? nam (ut Martyr inclitus Job fatetur) nec fortitudo lapidum fortitudo sua. Respondeo, Martyres per spem in Deo fixam mutasse propriam fortitudinem in divinam. Sic argutè affatus S. Lau. Justin. tract. de Spe cap. 2. ubi de ipso sum

tos reddit
Martyres
LXX.
S. Hilary

3. Chrysostom.

Ubi vox cleros significat terminos possessionum, aut fortium. Ex Hebreo vertas: *inter medios lebates, vel tripedes, seu ollas:* id est, inter præsentissima pericula, & vitæ discrimina, inter medias crues (ut expliq. Genebrardus, & alii) quomodo tres pueri Dani. 3. & Martyres divinissimi. Ruinus, & S. August. interpretantur, *inter S. Augusti medias*

214 Lib. III. P. II. De Martyrum

medias hæreditates, videlicet inter hæreditatem veteris testamenti, quæ terrena erat felicitas; & novi, quæ æterna, & immortalis est, & expectanda patienter.

S. August. *est, & expectanda patienter. Sic Augustus qui subtexit peropportunè; Ipsi Apostoli, & B. Martyres usq[ue] ad hoc tempus dormierunt inter medios clerros, regni terreni felicitatem jam contemnentes, & regni celorum æternitatem sperantes. Astipulatur S. Bernar. Ser. 51. in Cantica, Cæterum, quid ex hac pacatissima Martyrum quiete, & vivida atque animosa spe inter crucis, inter martyrii cruciamenta, & vita discrimina? Quid nisi penna columba dargentata? Quod est dicere; iis, qui à divino Numine toti, atque omnino pendent per spem, eti[us] ab ætate, atque solertia nullum occurrat languoris, sive laetitudinis levamentum; à Domino tamen parata sunt columbinæ, seu aquilinae pennæ, ac velocitas, quibus super omnes labores, ærumnas, & adversa quæque volatu semper integræ, ac vegeto ferantur. Et opportunitate quidem assumitur à purpureo Vate in hujus rei symbolum, columbae metaphora, sicut ab Isaia aquila; ob volatus celeritatem, qua artes eludere solet accipitris; nam ut ait Poeta:*

Radit iter liquidum, celeres neque commovet alas.

Lege Isa. 60. 8. Ps. 57. 7.

Chalda. *775 Chaldaeus aliter extulit illa verba, Assument pennas ut aquilæ, in hunc modum; super alas aquilarum current. Quod ita capio; Martyres in Domino sperantes; sine ullo labore, & laetitudine, incredibili celeritate omnia martyrii cruciamenta, & Tyrannorum fraudes pretervolabunt; non secus ac si placide, ac molliter aquilinis aliis insiderent, alieno vecti labore, atque volatu, ut de Ganimede fabulantur Poetae. Cui expositioni favent illa contextus; Current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient, ut qui alienis scapulis, & pennis ferantur. At vero quænam istæ aquilinae alæ, super quas Martyres portari dicuntur omni ærumnarum genere superiores? Dixisse divina protectionis esse alas, imo & Christi crucifixi scapulas, de quibus Ps. 90. 4. Deus meus sperabo in eum. Scapulis suis obumbrabit tibi; & sub pennis ejus sperabis, &c. Pro sperabō in eum, vertit Tigurina, Domino nitar, quasi idem omnino sit sperare in Deum, & illi eniti, scapulis ejus obumbrari, ac deferri. Hinc S. Cypria. lib. 2. Epis. 6. ad Martyres, & Confessores Jesu Christi: Quam leuis in illis Christus fuit. Certaminis suo affuit, præliaatores, atque assertores sui nominis erexit (super alas media eorum spe) corroboravit, animavit. Et qui pro nobis mortem viet, semper vincit in nobis. Possumus etiam ad rem hanc expendi testimonia Exodi 19. 4. Deute. 32. 11. in quibus adstruitur, ita à Deo aliis suæ providentiae fideles in eo sperantes excipi, & vectari, ut ex adversis omnibus celerrimè avolent.*

Ps. 90. 14. *776 Tertio, Martyres sperantes in Dominum, Current, & non laborabunt; ambulabunt, & non deficient. Quæ verba sic à S. Justiniano illustrantur de Spe cap. 2. Non fatigantur, vel debilitantur sperantes in Dominum; quin potius assument pennas ut aquile: current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient. Quot enim labores misse-*

S. Cypri. *Chrysostomus, & sub pennis ejus sperabis, & exponit: Aquila dicitur collidere, & percutere ad peritum ipsam quasi labium suum superius, quo nimis crescente, edendi aditus clauditur. Atque ita conterendo illud ad petram excutit, & caret prioris rostrum onere, quo cibus impediatur. Accedit ad cibum, & omnia reparantur. Subtexit expendens, adaperiens que rei hujus mysterium: Non ergo præsumas de viribus tuis; firmitas petra tibi excutit vetustatem: petra autem erat Christus, in Christo renovabitur ut aquila juventus nostra. Ac si diceret: non in tuis viribus, quæ infirmæ admodum sunt, & exiles; sed in Christo, qui verus est adjutorii, & renovationis lapis, spem colloces tuam: ut sic & pennas asumas aquilinas, & inediā non pereas. Nam sperantibus in Deum præstò adest cibus vita, cibus robustorum. Hic jam resonat purpurei Vatis cantilena Psal. 54. 27. Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutrit; non dabit fluctuationem Justo. Preme singula: iacta, peculiari videbet vi, atque conatu. Curam tuam. R. Salo-*

recordia Deo offerentes exercent, tot jam remunerationis suæ pignora intra spei sue cubiculum clausa tenent, & eò minus deficiunt, quæ majora patiuntur. Satis ad rem nostram benè.

777 Denique, illa verba: *ambulabunt, Spei pes firmus, & non deficient, seorsim premo, cum S. Bernardo Serm. 15. in Psalm. Qui habitat, ubi spem vocat pedem, quo ambulamus, & ad S. Bern. Deum accedimus eo majora bona ab eo obtinentes, quæ celerius illa processerit: Quemcunque locum occupaverit pes vester, vester erit: pes vester utique spes vestra est, & quantumcunque illa processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figuratur, ut firma sit, & non titubet. Certe Martyrum spes in Deum tota fixa, firmaque stetit, nec vacillavit. Tanta ergo spe ambulabant, & incedebant velocissime ad æternam felicitatem, quasi inoffenso pede usque ad interiora velaminis, ut ait Paulus ad Hebræ. 6. 19. A Deo, juxta spei Ad Heb. mensuram, & agilitatem, qua ad illum ferebantur, cælestia obtinebant dona; ea præsertim gratiæ auxilia ferendis generolo, læto, atque infarto animo pro Jesu Christo cruciati bus necessaria. Ambulabant utique hoc spei eruditissimæ, ac fortissimæ pede; sed non deficiebant.*

Radit iter liquidum, celeres neque commovet alas.

Per spem Martyres pennatis crucifixi Je-
su scapulis feruntur, prosequuntur.

Lege Isa. 60. 8. Ps. 57. 7.

778 Nec mysterio caret LXX. Interpretatum translatio illa: *Gradientur, & non estri-
ent. Quasi dicat: quia Martyres spem omni-
mum suum in Deo figunt, neutquam fame
deficient in ærumnarum, & tormentorum
congregatione defatigati; quin potius cibo
super cælesti, & uberi reficiuntur plenissime.
Egregie proinde S. Lau. Justinia. de
Spe cap. 2. Spes non jejunat, sed quasi juge-
S. Justin. LXX. S. Justin. S. Justin.*

Martyres eo. *779 Chaldaeus aliter extulit illa verba, Assument pennas ut aquilæ, in hunc modum; super alas aquilarum current. Quod ita capio; Martyres in Domino sperantes; sine ullo labore, & laetitudine, incredibili celeritate omnia martyrii cruciamenta, & Tyrannorum fraudes pretervolabunt; non secus ac si placide, ac molliter aquilinis aliis insiderent, alieno vecti labore, atque volatu, ut de Ganimede fabulantur Poetae. Cui expositioni favent illa contextus; Current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient, ut qui alienis scapulis, & pennis ferantur. At vero quænam istæ aquilinae alæ, super quas Martyres portari dicuntur omni ærumnarum genere superiores? Dixisse divina protectionis esse alas, imo & Christi crucifixi scapulas, de quibus Ps. 90. 4. Deus meus sperabo in eum. Scapulis suis obumbrabit tibi; & sub pennis ejus sperabis, &c. Pro sperabō in eum, vertit Tigurina, Domino nitar, quasi idem omnino sit sperare in Deum, & illi eniti, scapulis ejus obumbrari, ac deferri. Hinc S. Cypria. lib. 2. Epis. 6. ad Martyres, & Confessores Jesu Christi: Quam leuis in illis Christus fuit. Certaminis suo affuit, præliaatores, atque assertores sui nominis erexit (super alas media eorum spe) corroboravit, animavit. Et qui pro nobis mortem viet, semper vincit in nobis. Possumus etiam ad rem hanc expendi testimonia Exodi 19. 4. Deute. 32. 11. in quibus adstruitur, ita à Deo aliis suæ providentiae fideles in eo sperantes excipi, & vectari, ut ex adversis omnibus celerrimè avolent.*

780 Tertio, Martyres sperantes in Do-

minum, Current, & non laborabunt; ambu-
labunt, & non deficient. Quæ verba sic à S. Justiniano illustrantur de Spe cap. 2. Non fatigantur, vel debilitantur sperantes in
Dominum; quin potius assument pennas ut aquile: current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient. Quot enim labores misse-

R. Salo. *Salomon vertit, Iacta super Dominum te ipsum. S. Augustinus, in Dominum iacta te.*

Chalda. *Chaldaeus legit: projecte spem tuam super Dominum. Ergo ex hac spem nostræ jactatione super Dominum, quid commodi? Et ipse te enutrit. Pagninus legit; & ipse feret te: quasi mater vel nutrix solicita de suorum parvolorum lactatione, & nutritio-*

Pagni. *ne, gestare eos in brachiis solet, & lactare suaviter & benignè. Sic Deus Martyres suos omnem in illo spem collocantes, brachis ferebat, atque enutriebat, uti tenellos infantes. Quis enim lactente pueri minus sollicitus? Quis matre lactante de illo majori studio, & providentia magis sollicita.*

In Deo spe-
rantibus la-
bores sunt
cibi sapidissimi.

Pl. 127. 2. *779 Disquiras; quibusdam cibis enutriantur Martyres, dum in Deo sperant? Dixisse, ipsi in laboribus & cruciati bus quantunvis acerbissimis, cum spe futurae beatitudinis erepta & confante, qua suaviter coniduntur, & dulcescant. Audi S. Augu-*

S. August. *st. in Ps. 127. ubi, questione posita, cur David dicat, Labores manuum tuarum quia manducabis beatus es, bene tibi erit, respondet sapienter: Modò labores habemus, fructus postea erit. Sed quia ipsi labores non sunt sine gaudio propriæ spem; spe gaudentes, in tribulatione patientes, modò nos ipsi labores jucundant, & latos faciunt de spe. Si ergo labor noster potuit manducari, & potuit jucundare, manducatus fructus ipsius labo-
ris, qualis erit? En tibi cibos, quibus Martyni sperantes in Dominum jucundissime pascebantur. Hoc illud esse videatur, quod David Psalm. 59. 10. praeditus: Moab olla spei meæ. Etenim cum Moab regio fuerit Davidi maximè infensa, cum qua ipse continuas luctas, & pericula certamina habere. Kurus cum olae imago alicui soleat in divinis litteris ad significando labores, ærumnas, & cruciatus (ut Jerem. 1. 13. Ezech. 11. 3. & cap. 7. 11. & cap. 24. 6.) existimo ollam spei appellari Martyrum labores, tormenta, & ignes, quos in fidei causa subeunt; quia salutis suæ spes laboribus ipsi concocta, & esui apia reddebatur.*

781 Quid vero sentiat Jeremias de iis, qui in Deo omnem suam spem ponunt, ex-
plicat continenter v. 7. & 8. *Benedictus vir, Benedic tus qui confidit in Domino; & erit Dominus fiducia sperans in eis. Et erit quasi lignum, quod transplan-
tatur super aquas, quod ad humorem mutat rades suas; & non timebit, cum venerit aestus. Et erit folium ejus viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum. Elogia sunt haec, quæ in singulis Martyres Deo fidentes, feque illi spe firmissima credentes, possimum cadunt. Pre-
menda ergo, & illustranda. Primò appellatur *benedictus vir*, id est, felix & fortunatus, qui Dei, Angelorum, & hominum benedictionibus, atque adeo omnium bonorum spiritualium præditive copia abundat. In hoc enim sensu usurpatur passim *benedictus* in Litteris inspiratis. Ubi cursim obseruo fuisse elogium Martyrum, ut *benedicti* dicitur, & observavi supra nu. 184. Deinde*

Jer. 17. 5. *Martyres appellari be-
nedicti.*

Mundana spes maledici-
tur. *780 O utique spectat divinus Vates Jeremias cap. 17. præmittens v. 5. & 6. Hec dicit Dominus: maledicito homo, qui con-
fidit in homine, &c. Erit enim quasi myrica in deferto, & non videbit cum venerit bonus; sed habitabit in siccitate in deferto; in terra saluginea, & inhabitabile. Taxat in primis Propheta Sedeciam, & Judæos, atque adeo eos omnes, qui in homine, tanquam in Deo, aut magis, quam in Deo, aut ita ut non in Deo, confidebant. Itiusti homines (si tamen homines dicendi sunt) ob spem in hominibus carnis, & fragilis positam, quasi in brachio, quo se potenter tueri arbitrantur, ju-
remerito assimilantur myrica (Hebraice arar quod Vatablo est juniperus, alias erica. Symmacho lignum infructuosum, R. Hai arbor spinosus, Junio Hebreo nudatissima arbor) quæ tamarix dicitur silvestris, vulgo taray, aut tamariz; de qua Virgi. Elogia 4.*

Spe. Cap. XII.

215

*Non omnes arbusta juvant, humiliisque my-
rice.*

Et Plinius lib. 24. cap. 9. qui observat, à Plini. vulgo infelicem arborem appellari, ut quæ steriles sit omnino, deprecta, vilis, malefici artibus deserviens, ut observat S. Isidorus lib. 24. cap. 9. Non aliter it, qui spem suam in homine figunt, spinosi sunt, omni gratiæ viro denudati, abjectissimi humunciones; infelicissimi, repleti amaritudine, odiorum concitatores, & odio habiti, infructiferi, cælestium donorum pluvia, Deo, Angelis, & hominibus destituti; nullius firmitudinis, & roboris, Dæmoni atque Tyrannis objecti ad contemptum, & opprobrium; homines quidem nullius frugi. Noster Castro sapienter (& ex eo Cornelius) observat, hujusmodi homines esse quasi arborem Diis inferis devotam; ex qua suspendebantur malefactores, & in quam omnia prodigia, portenta, fulmina, & maledicta incidebant; in quam homines omnem infelicitatem, quasi in rem execrandam, atque terræ cæloque infamam projiciebant, & verbis factisque imprecabantur. Recte proinde S. August. in Ps. 30. Heu, spes caducas mortalium! Specras in pecunia, speras in honore, & sublimitate aliqua potestatis humanae, speras in aliquo amico potente. In his omnibus cum specras, aut tu expiras, aut cum vivis, omnia pereunt, & in spe tumefacte deficiunt, ac cadis. Sat haec præmissæ, & attigisse.

781 *781 Quid vero sentiat Jeremias de iis, qui in Deo omnem suam spem ponunt, ex-
plicat continenter v. 7. & 8. Benedictus vir, Benedic tus qui confidit in Domino; & erit Dominus fiducia sperans in eis. Et erit quasi lignum, quod transplan-
tatur super aquas, quod ad humorem mutat rades suas; & non timebit, cum venerit aestus. Et erit folium ejus viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum. Elogia sunt haec, quæ in singulis Martyres Deo fidentes, feque illi spe firmissima credentes, possimum cadunt. Pre-
menda ergo, & illustranda. Primò appellatur *benedictus vir*, id est, felix & fortunatus, qui Dei, Angelorum, & hominum benedictionibus, atque adeo omnium bonorum spiritualium præditive copia abundat. In hoc enim sensu usurpatur passim *benedictus* in Litteris inspiratis. Ubi cursim obseruo fuisse elogium Martyrum, ut *benedicti* dicitur, & observavi supra nu. 184. Deinde*

Jere. 17. *Martyres appellari be-
nedicti.*

782 Jobus *782 Jobus*